

RAPPORT VAN HET ONDERZOEK NAAR DEN KOSTPRIJS VAN KOOLZAAD VOOR
 DEN OOGST 1942.

DE GEGEVENIS.

Aantal bedrijven.

Als gegevens stonden ons ter beschikking de productiekosten van een aantal bedrijven uit de Groninger Noordelijke Bouwstreek en het Oldambt, voorkomende in het "Verslag van de landbouwbedrijfsstudiegroepen in het gebied der Groninger Maatschappij van Landbouw".

De gegevens over koolzaad waren bekend van:

7	bedrijven voor oogst 1936
7	" " " 1937
7	" " " 1938
1	bedrijf " " 1939

Daar in 1939, tengevolge van het uitwinteren van het gewas, slechts 1 bedrijf het product kon oogsten is dit jaar buiten beschouwing gelaten. Een aparte berekening voor de kosten van mislukken van het gewas (o.a. uitwinteren), volgt verderop.

De kosten.

a. Algemeen. De prijzen van de kostenelementen hebben in de jaren 1936 t/m 1938 weinig verandering ondergaan. Daar de fysieke kosten in het algemeen weinig schommeling vertoonden leek ons het gemiddelde dezer 3 jaren een voldoende brede basis. Derhalve is het gemiddelde van de kosten van alle bedrijven over deze 3 jaren als uitgangspunt genomen. Dit gemiddelde, evenals dat van elk der kostenelementen, is opgenomen in bijlage I. Voor elk dezer kostenelementen is nagegaan in welke mate de prijs in 1942 zal zijn gestegen t.o.v. de bedoelde jaren. De gemiddelde kosten over 1936/38 zijn vermenigvuldigd met de daarbij behorende wijzigingscoëfficiënt, waardoor de te verwachten kosten van 1942 zijn verkregen. (bijlage I).

b. Kosten van mislukking van het gewas. De gegevens hiervoor werden verkregen uit een daartoe gehouden enquête onder een 50-tal boeren in Groningen en eenzelfde aantal in het Zuiden van het land. De binnengekomen antwoorden berusten in het algemeen op te weinig exacte gegevens om een scherpe conclusie te kunnen trekken. De exceptionele antwoorden buiten beschouwing latende meenden we de volgende kosten (per ha.) voor het mislukte gewas te kunnen aannemen:

1. grondbewerking, bemesting, zaad	+ f. 60.-
2. opslag, schatting van kosten tengevolge van slechte structuur	+ " 30.-
Totaal	+ f. 90.-

Gedurende de periode van 1926 t/m 1940 bedroeg de mislukking in Groningen $\pm 27\%$ van den uitzaaï; de verhouding van mislukt tegenover geslaagd gewas was derhalve $27 : 73 = 1 : 2,7$. De kosten per jaar bedragen dus $f.90 : 2,7 = \pm f.35.-$ per ha., dit is $\pm f. 1.40$ per 100 kg.

De kosten voor derving van klaverweide zijn buiten beschouwing gelaten, daar deze gecompenseerd worden door de toe te kennen scheurpremie.

De opbrengsten.

De opbrengsten vertoonden een veel grotere schommeling dan de kosten. De gegevens over 3 jaren vormden hier dan ook een te smalle basis. Uit de "Verslagen en Mededeelingen" van de Directie van den Landbouw zijn de gemiddelde oogstopbrengsten van 1930 t/m 1939 van de Noordelijke Bouwstreek en van het Oldambt opgenomen. Het gemiddelde van tien jaren voor elk der beide gebieden is gewogen naar het aantal bebouwde hectaren en geeft als gemiddelde 2249 kg. Evenzoo is het gemiddelde van 2186 kg. over de jaren 1936 t/m 1938 berekend. Het quotient van beide getallen is vermenigvuldigd met het gemiddelde van 2450 kg. over 1936 t/m 1938 van de bovenvermelde bedrijven der bedrijfsstudiegroepen. De hieruit

L
5A

203189

2031896

verkregen opbrengst, n.l. 2249/2186 x 2450 kg. = 2521 kg., is aangenomen als de genormaliseerde opbrengst dezer bedrijven en is gesteld tegenover de correspondeerende genormaliseerde kosten.

Aangezien voor den verbouw van koolzaad een extra-stikstofgift zal worden toegewezen is een oogstdepressie hierdoor niet te verwachten.

DE METHODE.

De op hierboven aangegeven wijze verkregen genormaliseerde en tot het kostenpeil van 1942 omgerekende kosten zijn vermeerderd met:

a. f. 125.- per h.a. pacht, zijnde het gewogen gemiddelde van f. 130.- en f. 110.- voor de bedrijven in de N.Bouwstreek, resp. in het Oldambt.

b. met een bedrag voor het gemiddelde ondernemersloon.

Aangezien het bepalen van de hoogte van een redelijk ondernemersloon een kwestie is van maatschappelijke waardeering van den arbeid van den boer, ligt het niet in het kader van deze berekeningen deze belooning op een bepaalde hoogte te fixeeren. Derhalve is, ter oriëntatie, de berekening uitgevoerd bij drie verschillende grootten, nl. f.50.-, f.75.-, en f.100.- per ha.

Van het totaal dezer kosten is de opbrengst van het stroo afgetrokken (2500 kg. à f. 10.- per 1000 kg.). Tegenover de aldus verkregen totale kosten is de hierboven genoemde genormaliseerde oogstopbrengst gesteld. De aldus verkregen kostprijs is vermeerderd met de kosten van mislukking van het gewas, waarvan de hoogte - f. 1.40 per 100 kg. - is bepaald op grond van de gegevens van de daarover gehouden enquête.

De bij vorige onderzoeken veelal gebruikte methode van projectie kon hier niet worden toegepast. Hierbij wordt van elk bedrijf het gemiddelde der kostprijzen van een aantal jaren met behulp van het verhoudingsgetal van den kostenfactor van resp. het betreffende bedrijf en van de representatieve groep grensbedrijven, omgerekend tot een algemeen kostprijs. Het is hiervoor noodzakelijk, dat van een aantal bedrijven de productiekosten van het betreffende gewas over drie of meer opeenvolgende jaren, voor elk dier bedrijven, bekend zijn. In dit geval deed zich dat slechts bij 1 bedrijf voor, waardoor de methode onbruikbaar was.

RESULTATEN.

De op bovenstaande wijze berekende kostprijs per 100 kg. zaad bedraagt:

Gemiddeld ondernemersloon per h.a.	Kostprijs per 100 kg. zaad (excl. de gemiddelde kosten v.mislukking)	Idem (incl. de gemiddelde kosten van mislukking)
f. 50.-	f. 19.01	f. 20.41
" 75.-	" 20.--	" 21.40
" 100.-	" 20.99	" 22.39

CONCLUSIE.

Bovenstaande becijferingen gelden uiteraard alleen voor de Noordelijke Bouwstreek en het Oldambt van Groningen, op basis van de gemiddelde kosten der jaren 1936 t/m 1938 en van de gemiddelde opbrengsten der jaren 1930 t/m 1939. Voor het Zuiden van het land zijn eenerzijds de kosten van het mislukken tengevolge van het in mindere mate voorkomen van uitwinteren geringer; anderzijds is hier de schade door de koolzaad-glanskever grooter. Bij gebrek aan voldoende gegevens is voor dit gebied de frequentie van het mislukken niet nauwkeurig vast te stellen.

Daar ook de algemeene gegevens uit andere deelen van het land ontbraken is niet na te gaan in hoeverre de kostprijzen dier gebieden den berekenden kostprijs benaderen.

's-Gravenhage, 21 Juli 1941.

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT
De Directeur,

Harring

(drs. J. Horryng)

SPECIFICATIE VAN DE PRODUCTIEKOSTEN (EXCLUSIEF PACHT EN ONDERNEMERSLOON)

VOOR KOOLZAAD

KOSTENELEMENTEN	Gem. 1936	Gem. 1937	Gem. 1938	Gem. '36/'38	Wijz. Coëff.	1942
<u>Indirecte kosten.</u>						
1. Onderhoud werktuigen	4.55	5.73	4.12	4.80	1.50	7.20
2. Afschrijving "	6.91	7.95	8.28	7.71	1.75	13.49
3. Rente doode inventaris	2.03	2.42	2.05	2.17	1.14	2.47
4. " omlopend kapitaal	2.82	2.48	2.47	2.59	-	6.44
5. Brandverz. oogst+doode inv.	-.82	-.85	-.61	-.76	1.30	-.99
6. Hagel, storm, molestverz.	-.39	-.55	-.36	-.43	1.30	-.56
7. Abonn. reiskosten, verl. enz.	5.64	5.50	5.47	5.54	1.1	6.09
8. Drainagemateriaal	3.25	2.90	1.16	2.44	1.2	2.93
9. Kalkmeststoffen	2.63	3.44	-.52	2.19	1.12	2.46
10. Fosforzure meststoffen	5.58	5.49	5.30	5.46	1.36	7.41
11. Kalimeststoffen	3.32	5.47	4.15	4.31	1.25	5.41
12. Groenbemesting	-.37	1.65	-.54	-.85	3.-	2.55
13. Diversen	1.36	2.30	-.22	1.29	1.1	1.42
14. Stalmest	-.—	-.—	1.58	-.53	1.2	-.64
15. Arbeidsloonen	29.28	31.03	25.06	28.46	1.245	35.43
16. Kosten paarden	21.71	22.43	14.86	19.67	1.7	33.44
17. " tractor	-.79	2.87	6.61	3.42	2.-	6.84
18. " extra personeel	-.—	-.—	-.—	-.—	-	12.50
<u>Directe kosten.</u>						
19. Arbeidsloonen	61.60	55.92	52.32	56.61	1.245	70.48
20. Kosten paarden	15.90	15.01	16.38	15.76	1.7	26.79
21. Dorschen	28.67	25.27	40.14	31.36	1.275	39.98
22. Zaaizaad	2.09	2.12	1.75	1.99	1.39	2.77
23. Stikstofbemesting	27.23	23.39	10.72	20.45	1.14	23.36
24. Bestrijding plantenziekten	-.—	3.85	-.—	1.28	1.3	1.66
25. Sociale lasten	5.54	5.11	5.05	5.23	1.3	6.80
26. Vracht	5.06	3.67	6.53	5.09	1.5	7.63
27. Diversen	1.26	1.22	-.—	-.83	1.1	-.91
Totaal per ha.	238.80	238.62	216.25	231.22		328.65

Totale kosten in gld./ha. (zaad + stroo)	329	329	329
Pacht (zie tekst)	125	125	125
Ondernemersloon (zie tekst)	50	75	100
Totale kosten (incl. pacht en ondernemersloon)	504	529	554
Af: 2500 kg. stroo à f.10.- per 1000 kg.	25	25	25
Totale kosten voor het zaad	479	504	529
Genormaliseerde zaadopbrengst: 2520 kg.			
Kostprijs per 100 kg. zaad	19.01	20.---	20.99
Idem (inclusief kosten van mislukken van het gewas)	20.41	21.40	22.39

TOELICHTING OP DE WIJZIGINGS-COEFFICIENTEN.

Uit de door den Rijkslandbouwconsulent voor Noordelijk Groningen verstrekte gegevens, die zijnerzijds door informaties zijn verkregen, konden de wijzigingscoëfficiënten van 1941 t.o.v. 1939 worden berekend. Bij het onderhavige onderzoek zijn de gemiddelde kosten van 1936 t/m 1938 tot uitgangspunt genomen. Gezien het verloop van het kostenpeil in de jaren 1936 t/m 1939 leek het ons geen bezwaar om t.o.v. de eerste 3 jaren de zelfde coëfficiënten toe te passen.

Voorts is nagegaan in hoeverre een verandering van 1942 t.o.v. 1941 is te verwachten, zoodat de verandering van 1942 t.o.v. genoemde 3 jaren kon worden berekend. De onderstaande wijzigingscoëfficiënten zijn op deze wijze vastgesteld.

1. Onderhoud werktuigen. Volgens het rapport van den Rijkslandbouwconsulent voor Noordelijk Groningen gestegen met 50%.
2. Afschrijving werktuigen. Als boven: 75%.
3. Rente doode inventaris. Berekend is een percentage van 4% in plaats van $3\frac{1}{2}$ % over eenzelfde bedrag.
4. Rente omlopend kapitaal. In het onder 1 genoemde rapport opnieuw berekend voor 1941; voor 1942 is het bedrag van f.6.44 per ha. aangehouden.
5. Brandverzekering oogst en doode inventaris. De waarde van den oogst is blijkens onze vorige rapporten met + 30% gestegen. Voor de doode inventaris lijkt ons eenzelfde percentage niet aan den hoogen kant.
6. Hagel-, storm- en molestverzekering. Als boven.
7. Abonnementen, reiskosten, porti, telefoon, enz. Volgens het onder 1 genoemde rapport.
8. Drainagemateriaal. Gegevens van de Bedrijfsstudiegroepen der Groninger Mij. van Landbouw en van de Nederlandsche Heide-Maatschappij.
- 9, 11, en 23. Kalk-, kali- en stikstofmeststoffen. Er is gerekend met een normale gift en 2% omzetbelasting.
10. Fosforzuurmeststoffen. Hoewel praktisch geen nieuwe gift mogelijk zal zijn, is gerekend met een uitputting van de reserve gelijk aan de normale gift.
- 12 en 14. Groenbemesting, stalment. Volgens het onder 1 genoemde rapport. De sterke prijsstijging van de groenbemesting moet verklaard worden uit de zeer sterke prijsstijging van klaverzaad.
- 15 en 19. Arbeidsloonen. Loonsverhooging van gem. 8.2% in 1940, daarna 15% in 1941. Met een eventuele loonsverhooging voor oogst 1942 is geen rekening gehouden.
- 16 en 20. Kosten paarden. Volgens een nieuw opgezette berekening door de Groninger Bedrijfsstudiegroepen bedragen de kosten voor één paardenuur in de Noordelijke Bouwstreek gemiddeld 36 ct. en in het Oldambt gemiddeld 47 ct. D.i. een stijging van 1,7 maal de voordien berekende paardenkosten in de jaren 1936 t/m 1938.
- 17, 18, 21, 24, 26. Kosten tractor, extra personeel, dorschen, bestrijding plantenziekten, vracht. Volgens de gegevens van het onder 1 genoemde rapport.
22. Zaaizaad. Berekend naar de verhouding van de vastgestelde prijzen voor gewoon koolzaad.
25. Sociale lasten. Behalve de stijging van de loonen zijn de kosten volgens de kinderbijslagwet gerekend.